

Nr 415

Av herr **Hansson m. fl.**, om anställande vid statens växtskyddsanstalt av ett tekniskt biträde för vissa nematodundersökningar.

I enlighet med gällande instruktion skall statens växtskyddsanstalt övervaka vårt lands import av växter och växtprodukter för att så långt det är möjligt förhindra att nya och för vår växtodling farliga skadegörare införas hit och få tillfälle att här förökas och spridas. En icke mindre viktig uppgift, som likaledes åvilar anstalten, är emellertid att efter erforderlig undersökning utställa sundhetsintyg för växter och växtprodukter avsedda för export och att därvid tillse att varorna i alla avseenden uppfylla mottagarlandets fordringar, bland vilka kravet på nematodfrihet numera blivit ett av de mest påfallande. De senaste årtiondenas forskningar, såväl i Sverige som i utlandet, ha nämligen klart och tydligt ådagalagt vilken fara de växtparasitära nematoderna utgöra, och de flesta länder uppställa följaktligen numera mycket stränga krav på importvarornas nematodfrihet. Sålunda fordras för frövaror, speciellt klöverfrö, intyg om varans frihet från stjälk- (klöver-)nematod (*Ditylenchus dipsaci*), och för t. ex. potatis och pepparrot kräves att icke blott själva varan utan även odlingsplatsen är fri särskilt från potatisnematod (*Heterodera rostochiensis*), som icke utan skäl anses utgöra ett farligare hot mot världens potatisproduktion än koloradoskalbaggen, ej minst därför att man ej känner något medel, varmed man kan effektivt bekämpa den.

Att undersöka huruvida ett enstaka jordprov innehåller potatisnematod eller ej är relativt enkelt och kan i sin helhet utföras av tekniska biträden. I genomsnitt torde sådana analyser ej behöva ta längre tid än tio minuter vardera, men då enligt internationellt gällande regler talrika jordprov tagas på varje jordstycke, kan det t. o. m. i fråga om relativt små jordbruksfastigheter ta en eller ett par dagars tid för undersökning av den därtill hörande jorden. Att däremot undersöka frö- och jordprov på förekomst av stjälnematod är vida mödosammare och torde i allmänhet ta en tid av två dygn, varvid dock flera prov kunna behandlas samtidigt. Denna behandling (utlockande av nematoderna ur provet genom dettas behandling med syrerikt vatten vid viss temperatur i särskilt konstruerade apparater) kan utföras av tekniska biträden, medan den slutliga identifieringen av nematoderna i det vid vattenbehandlingen erhållna materialet måste utföras av vetenskapligt utbildade fackmän.

Utöver de nematodundersökningar, som sålunda betingas av vår export, har anstalten även att utföra sådana undersökningar dels i samband med den enligt Kungl. Maj:ts förordning nr 237/1932 med ändringar i 440/34 (⁶/₇) och 81/39 (²⁴/₃) bedrivna kontrollen av potatisnematodens förekomst inom landet, dels i anslutning till anstaltens upplysningsverksamhet, d. v. s. för besvarande av från odlare inkomna förfrågningar rörande misstänkta nematodförekomster. Då emellertid varken upplysningsavdelningen eller inspektionsavdelningen förfogar över nematologisk expertis eller tekniska biträden och ej heller har något laboratorium, måste alla dessa nematodundersökningar helt utföras inom zoologiska avdelningen, där ett par av tjänstemännen — föreståndaren och än mer överassistenten — samt de till deras förfogande stående tekniska biträdena alltför ofta måste avbryta arbetet på sina ordinarie forskningsuppgifter, vilka därigenom oundvikligen försenas och försvåras.

Detta missförhållande, som blivit alltmera kännbart allteftersom mängden av dessa, den egentliga forskningen ovidkommande undersökningar ökats, har medfört att anstalten många gånger stått inför valet att antingen avböja att mottaga sådana undersökningsprov eller, därest ett avböjande icke ansetts böra ske, tidvis upphöra med vissa delar av sin vetenskapliga forskning.

Vilken belastning sådana prov verkligen utgöra för anstaltens zoologiska avdelning torde kanske bäst framgå av följande fall, som försatt anstalten och särskilt dess zoologiska avdelning i ett mycket brydsamt läge. Från en av vårt lands jordgubbsodlarföreningar, vilken räknar omkring 300 medlemmar, har anstalten just i dagarna fått begäran om undersökning av växter och jord med anledning av misstänkt allmän förekomst av smultronnematod (*Aphelenchoides fragariæ*) i medlemmarnas odlingar. Även om man nu räknar med att blott ett enda prov insändes från varje odlare, skulle ett tillmötesgående av föreningens begäran innebära att en av zoolo-gerna — i detta fall överassistenten — och hans tekniska biträde under en tid av minst två månader måste skjuta en del av de ordinarie arbetsuppgifterna åt sidan. Att ett sådant åsidosättande av viktiga forskningsuppgifter ej får ske, behöver ju ej diskuteras, och det är likaledes klart att anstalten ej bör se sig nödsakad att avböja fullgörandet av sina skyldigheter mot landets växtodlare. Någon större förbättring av anstaltens resurser torde dock ej för ögonblicket vara av nöden för att dessa mer rutinmässiga nematodundersökningar skola kunna utföras utan alltför stort avbräck för forskningsarbetet. Tills vidare torde de svåraste hindren för forskningsarbetets behöriga gång kunna undanröjas genom anställande av ett tekniskt biträde.

Med stöd av vad här anförts hemställa vi,

att riksdagen utöver vad i årets statsverksproposition föreslås måtte anvisa medel till anställande av ett tekniskt biträde

vid statens växtskyddsanstalt med huvudsaklig uppgift att biträda vid här berörda nematodundersökningar av växter, växtprodukter och jord.

Stockholm den 25 januari 1957

Hans Levin

Hj. Ahman

Nils G. Hansson
i Skegrie

Sven Svensson
i Krokstorp